

ปัญหาทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองเด็ก : ศึกษาเฉพาะกรณี การสอบปากคำเด็กในคดีอาญา

Legal Problems in Child Protection Laws: A Study of Child Investigation in Criminal Cases

สุภาพร พิทักษ์เผ่าสกุล¹

Supaporn Pituckphaosakul¹

บทคัดย่อ

ปัจจุบันกฎหมายเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองเด็ก ในระหว่างการถามปากคำเด็กในคดีอาญา ในกรณีที่เด็กเป็นผู้เสียหายหรือพยานหรือผู้ถูกกล่าวหา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ยังไม่สามารถทำให้เด็กได้รับการคุ้มครองตามหลักสากล อีกทั้งการที่กฎหมายกำหนดให้สหวิชาชีพ คือ พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์และทนายความ มีส่วนร่วมในกระบวนการถามปากคำเด็กในคดีอาญา ก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงานหลายประการ วิจัยฉบับนี้ จึงมุ่งที่จะศึกษาถึงกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ ที่ใช้ในการให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กตามกฎหมาย โดยการศึกษาจะใช้วิธีวิจัยเอกสาร ประกอบการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาพบว่า การสอบถามปากคำเด็กในคดีอาญา ยังขาดแนวทางในการดำเนินการที่ชัดเจน อีกทั้งปัญหาทางกฎหมายบางประการทำให้เด็กไม่ได้รับการคุ้มครองในระหว่างการถามปากคำ ซึ่งถือเป็นกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ซ้ำเติมความเสียหายและสร้างความเจ็บปวดแก่จิตใจของเด็ก จึงเสนอให้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังนี้

1) ควรปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตามมาตรา 133 ทวิและมาตรา 134/2 โดยให้มีข้อยกเว้นว่า วิธีการพิเศษไม่นำมาใช้บังคับกับคดีลหุโทษหรือคดีที่เจ้าพนักงานสามารถเปรียบเทียบปรับได้หรือคดีอื่นในลักษณะเช่นเดียวกัน

2) ควรปรับปรุงแก้ไขถ้อยคำในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจากการคุ้มครองเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี เป็นการคุ้มครองเด็กอายุไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ เพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989

3) ควรแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 133 ทวิ และมาตรา 134/2 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ว่าบุคคลที่เด็กร้องขอ ต้องเป็นบิดามารดาหรือผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กไว้วางใจ

คำสำคัญ : การให้ความคุ้มครอง,การถามปากคำ,เด็ก,สหวิชาชีพ

¹ พนักงานวิชาการ วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Academic Officer, Colleges of Politics and Governance, Mahasarakham University

Abstract

Presently, problems in child protection laws concerning child investigation in criminal cases involving victim or witnesses being children, there is no mean to provide international standard protection to those children. Moreover, since multi-professions consisting of prosecutors, investigators, psychologists, social workers and lawyers participate in the investigation of the criminal cases, there are various problem. This research aimed to investigate laws, rules and regulations employed in providing child protection legally by studying previous documents and interviewing relevant people.

From the study, it was found that child investigation in criminal cases still lacks obvious procedures which leave children unprotected during the investigation. It was considered that the criminal procedure code caused more damage and created wounds in the children's mind. Therefore, the recommendations of revisions in related laws were proposed as follows:

- 1) The criminal procedure code of Section 133 Second and Section 134/2 should be revised by adding an exception of the special procedure.
- 2) Wording in the criminal procedure code saying "protection over the child who is not over 18 years old age" should be amended to "protection over the child who is lower than 18 years old age" in order to be consistent with Convention of the Rights of the Child A.D.1989.
- 3) In the Section 133 Second and Section 134/2, the code of criminal procedure should be amended that the person that child requested should be father, mother or parents whom gain trust by the child.

Keywords : Protection Provision, Investigation, Children, Multi-professions

บทนำ

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยในอดีตให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนที่เป็นผู้กระทำความผิด โดยกำหนดมาตรการพิเศษที่แตกต่างจากการดำเนินคดีอาญาโดยทั่วไป โดยมีหลักการในการคุ้มครองและเน้นการแก้ไขฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนซึ่งเป็นผู้ต้องหาว่าได้กระทำความผิด ทำให้กระบวนการที่จะค้นหาความจริงและการใช้มาตรการทางอาญาแก่เด็กหรือเยาวชนจึงมีหลักการในการให้ความคุ้มครองเด็กมิให้ได้รับผลกระทบต่อชื่อเสียงหรือต่อจิตใจระหว่างที่มีการดำเนินคดีอาญา ดังนั้น

วิธีการในการดำเนินคดีกับเด็กหรือเยาวชนจึงมีลักษณะที่ไม่ใช่รูปแบบอย่างเป็นทางการเหมือนคดีอาญาโดยทั่วไป และผู้พิพากษาที่ตัดสินก็จะต้องมีผู้พิพากษาสมทบซึ่งมีความเข้าใจในสภาพจิตใจของเด็กหรือเยาวชนอันมีผลต่อการกำหนดมาตรการฟื้นฟูแก้ไขเด็กโดยการกักและอบรมแทนการลงโทษทางอาญา ทั้งนี้เพราะแนวคิดพื้นฐานของการดำเนินคดีกับเด็กนั้นมีความแตกต่างจากผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นผู้ใหญ่ที่มีความรู้ผิดชอบสมบูรณ์ และวิธีการที่นำมาใช้กับผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ย่อมมีผลกระทบต่อจิตใจของเด็กซึ่งเป็นผู้อ่อนวัยและยังต้อง มีโอกาสเข้าสู่สังคมต่อไป แต่อย่างไรก็ดีกฎหมายไทยได้ละเลยการให้ความ

คุ้มครองต่อผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็กในคดีอาญามาเป็นเวลานาน กฎหมายมีข้อกำหนดในเรื่องพยานเด็กไว้เฉพาะในเรื่องการที่ไม่ต้องสาบานก่อนการเบิกความเท่านั้น ถ้าพยานดังกล่าวอายุไม่เกินสิบสี่ปีส่วนในเรื่องอื่นก็จะเป็นประเด็นของปัญหาความสามารถของเด็กในการเป็นพยานและความน่าเชื่อถือของพยานเด็กว่าจะมีน้ำหนักมากน้อยเพียงใดเมื่อเทียบกับคำให้การของพยานผู้ใหญ่ แต่เป็นที่ยอมรับกันว่า ผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็ก หรือ เยาวชนหากจะต้องมีหน้าที่มาให้การในชั้นสอบสวนหรือในชั้นพิจารณาของศาลแล้ว เด็กเหล่านี้อาจได้รับความเสียหายต่อจิตใจหรือชื่อเสียง อันเกิดจากการกระบวนการดำเนินคดีอาญาซึ่งมุ่งเน้นค้นหาความจริงและให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา เพราะสภาพจิตใจของเด็กเหล่านี้ไม่ได้แตกต่างจากเด็กที่เป็นผู้ต้องหาหรือจำเลย และในบางคดีซึ่งเป็นความผิดเกี่ยวกับเพศหรือการทารุณเด็ก สภาพจิตใจของเด็กเหล่านี้จะต้องได้รับการดูแลมากกว่าในกรณีอื่น และหากมีการดำเนินการเช่นเดียวกับการสืบพยานในคดีอาญาโดยทั่วไป เด็กเหล่านี้จะได้รับผลกระทบต่อจิตใจมากขึ้น ซึ่งเท่ากับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ซ้ำเติมความเสียหายและความเจ็บปวดแก่จิตใจของเด็กกล่าวโดยเฉพาะการสอบปากคำ ในชั้นสอบสวนและในชั้นพิจารณาของศาล เพื่อให้ได้ความชัดเจนทั้งในข้อเท็จจริงและการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของคำให้การ การใช้ภาษา และคำถามที่ใช้จะมีลักษณะที่เป็นภาษากฎหมายและถามด้วยน้ำเสียงที่เป็นทางการ เอาจริงเอาจังหรือเป็นคำถามที่สอบถามรายละเอียดของเหตุการณ์ ซึ่งมีผลกระทบต่อคำตอบคำถามของเด็ก เพราะเด็กจะมีความกลัวหรือมีความจดจำในเหตุการณ์ ตลอดจนรายละเอียดแตกต่างจากผู้ใหญ่ หรือการที่พยานซึ่งเป็นผู้เสียหายจะต้องเผชิญหน้ากับผู้ต้องหาในการชี้ตัว หรือต้องเบิกความต่อหน้าจำเลยในศาล ก่อให้เกิดผลกระทบทางจิตใจแก่เด็กที่เป็นผู้เสียหาย หรือพยานอย่างมาก ทำให้เด็กอยู่ในฐานะกลัวและตกใจ ซึ่งนอกจากจะ

ทำให้เด็กไม่สามารถจะให้ข้อเท็จจริงแก่ศาลหรือเจ้าพนักงานได้ตามที่ตนรู้เห็นแล้ว กระบวนการดังกล่าวยังเป็นการปฏิบัติต่อเด็กที่ไม่เหมาะสมอีกด้วย (ณรงค์ ใจหาญ, 2543 : 5 - 6) เพื่อให้การคุ้มครองและป้องกันความเสียหายต่อจิตใจของเด็กในการค้นหาความจริงในคดีอาญาข้างต้น รัฐสภาจึงได้แก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยกำหนดวิธีการพิเศษสำหรับการสอบสวน หรือ สืบพยานเด็กที่มีอายุไม่เกินสิบแปดปี ไม่ว่าเด็กนั้นจะเป็นผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลยหรือพยาน โดยให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอและพนักงานอัยการเข้าร่วมอยู่ในการสอบปากคำและสืบพยานด้วย ในสถานที่ที่เป็นส่วนสัดพิเศษจากห้องสอบสวนหรือห้องพิจารณาคดีโดยทั่วไป อีกทั้งยังมีมาตรการหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับผู้ต้องหาหรือจำเลยในระหว่างการค้นหาความจริงและหลีกเลี่ยงการได้รับผลกระทบทางจิตใจจากการต้องเบิกความซ้ำ ๆ ในเรื่องเดียวกันโดยการใช้การบันทึกภาพและเสียงตั้งแต่ชั้นสอบสวนและนำมาเสนอในชั้นศาลเพื่อการค้นหาความจริง นอกจากนี้กรณีที่เด็กเป็นผู้ต้องหา ก่อนเริ่มถามคำให้การ ให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่า มีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีก็ให้รัฐจัดหาทนายความให้ด้วย บทบัญญัติของมาตรการพิเศษดังกล่าวอยู่ในพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา นับได้ว่าเป็นก้าวแรกของรัฐที่ได้ให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กที่เป็นผู้เสียหายหรือพยานโดยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทย โดยมีการทำงานร่วมกันแบบสหวิชาชีพ (วิศิษฐ์ ผลดก, 2549 : 17-18) อันประกอบด้วยผู้พิพากษา พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์และทนายความ ซึ่งต้องมีการทำงานที่ประสานงานสอดคล้องสัมพันธ์กัน เพื่อให้เกิดกระบวนการที่เหมาะสม เป็นธรรม บรรลุตามเจตนารมณ์ของกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ แต่เนื่องจากแนวทางปฏิบัติงานดังกล่าวนับว่าเป็นเรื่องใหม่ของบุคลากร

ในสหวิชาชีพทั้งในชั้นสอบสวนและชั้นพิจารณาของศาล ทำให้การบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว พบว่ามีปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามกฎหมายหลายประการ

รายงานวิจัยฉบับนี้จึงมีความประสงค์จะนำเสนอแนวคิดและเหตุผลอันเป็นที่มาของมาตรการคุ้มครองการสอบปากคำเด็ก ขั้นตอนและวิธีการของการสอบปากคำเด็กตามกฎหมายเพื่อเป็นประโยชน์ในการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในตอนท้ายจะขอเสนอปัญหาทางกฎหมายบางส่วนพร้อมทั้งข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาในการให้ความคุ้มครองเด็กในการสอบปากคำในคดีอาญา เพื่อเป็นแนวทางแก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและจะทำให้การคุ้มครองสิทธิของเด็กเป็นไปได้อย่างแท้จริงในทางปฏิบัติ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายที่ใช้บังคับเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองเด็ก กรณีการถามปากคำเด็กในคดีอาญา
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการให้ความคุ้มครองเด็ก กรณีการถามปากคำเด็กในคดีอาญา
3. เพื่อศึกษาหาแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการการให้ความคุ้มครองเด็ก กรณีการถามปากคำเด็กในคดีอาญา

สมมุติฐานของการศึกษา

ปัจจุบันกฎหมายเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองเด็ก ในระหว่างการถามปากคำเด็กในคดีอาญา ในกรณีที่เด็กเป็นผู้เสียหายหรือพยานหรือผู้ถูกกล่าวหา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ยังไม่สามารถทำให้เด็กได้รับการคุ้มครองตามหลักสากล เช่น ในเรื่องอายุของเด็ก การนำชี้ที่เกิดเหตุ และการทำแผนประกอบคำรับสารภาพ เป็นต้น ดังนั้น หากมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย

ในส่วนที่เกี่ยวข้องจะทำให้เด็กได้รับความคุ้มครองตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย และสอดคล้องกับหลักการคุ้มครองสิทธิเด็กภายใต้หลักกฎหมายและตราสารระหว่างประเทศ

วิธีดำเนินการศึกษา

ใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยจะทำการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ ตำรา บทความรายงานการวิจัยและบทบัญญัติของกฎหมาย ประกอบการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อรวบรวมและเรียบเรียง ในการดำเนินการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรค พร้อมทั้งเสนอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ขอบเขตการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึงวิวัฒนาการแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองเด็ก รวมทั้งหลักการถามปากคำเด็กในและต่างประเทศ โดยศึกษาจากหนังสือ ตำรา บทความรายงานการวิจัยประกอบกับกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อวิเคราะห์ถึงอุปสรรคและปัญหาทางกฎหมายในการถามปากคำเด็ก ให้ได้มาซึ่งข้อเสนอแนะที่เหมาะสมในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายที่ใช้บังคับในการให้ความคุ้มครองเด็ก กรณีการถามปากคำเด็กในคดีอาญา
2. ได้ทราบถึงปัญหาตลอดจนอุปสรรคที่ทำให้เด็กไม่ได้รับความคุ้มครอง กรณีการถามปากคำในคดีอาญา
3. เพื่อเป็นแนวทางในการเสนอแนะให้มีการปรับปรุง หรือออกกฎหมายเพื่อให้เด็กได้รับความคุ้มครอง กรณีการถามปากคำเด็กในคดีอาญาอย่างแท้จริง

ผลการศึกษา

ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับมาตรการกฎหมายที่ใช้บังคับในการให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กเกี่ยวกับการถามปากคำในคดีอาญา แยกได้ 5 เรื่องที่สำคัญ ดังนี้

1. ปัญหาความไม่ชัดเจนเกี่ยวกับบทบาทและความไม่เข้าใจเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มุ่งให้ความคุ้มครองเด็กทำให้เกิดปัญหา ดังนี้

1.1 ความไม่ชัดเจนเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ในการถามเด็ก จากการศึกษาพบว่า ตามมาตรา 133 ทวิ และมาตรา 134/2 ประกอบมาตรา 133 ทวิ มิได้กำหนดบทบาท ภารกิจหน้าที่ของพนักงานสอบสวน นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ และพนักงานอัยการไว้ให้ชัดเจน ซึ่งอาจจะเกิดการตีความเพื่อความสะดวกของเจ้าหน้าที่ กล่าวคือ ในที่สุดพนักงานสอบสวนจะเป็นผู้ตั้งคำถามเพื่อที่จะถามเด็กเองเช่นเดิม ทั้งนี้โดยหลักแล้ว พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการจะต้องซักถามเด็กผ่านทางนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์มิใช่ถามเองโดยตรง เพราะคำถามจากพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมักจะเป็นคำถามที่ความกดดันทางจิตใจต่อเด็กที่เป็นผู้เสียหายได้โดยไม่ตั้งใจ จึงมีความจำเป็นต้องทำผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์อันจะช่วยให้เด็กให้การได้ดียิ่งขึ้น เพราะเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพจิตใจอารมณ์ ความสามารถและความต้องการของเด็ก มีเทคนิคในการตั้งคำถามทำให้เด็กไม่รู้สึกระทกกระทือจนจิตใจ มีการใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายตามความสามารถและวุฒิภาวะของเด็กแต่ละคน บทบาทของนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการสอบปากคำจึงมีผลทำให้เจ้าพนักงานตำรวจเข้าใจวิธีที่จะปฏิบัติต่อเด็กเพื่อให้สามารถให้ถ้อยคำได้ตรงกับความประสงค์ของกฎหมาย

1.2 ความไม่เข้าใจเจตนารมณ์ของกฎหมาย “เรื่อง การคุ้มครองเด็ก” จากการศึกษา

พบว่า ปัญหาดังกล่าวทำให้การปฏิบัติงานของสหวิชาชีพไม่สอดคล้องกับกฎหมาย สอดคล้องกับฟาแล็ค(Falck,1979 : 30-32) เช่น มีการสอบปากคำเด็กไว้ก่อน ซักซ้อมเด็กให้ยอมรับสารภาพก่อนที่นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ไปถึงเจ้าหน้าที่เลือกปฏิบัติต่อเด็กที่เป็นผู้เสียหายและผู้ต้องหา ผู้พิพากษาเรียกเด็กไปให้ปากคำต่อหน้าจำเลย ผู้พิพากษามักใช้ดุลพินิจที่จะสอบปากคำเด็กโดยตรงอีกครั้งมากกว่าเลือกใช้วิธีโอทีที่ได้มาจากชั้นสอบสวน และมีการยอมให้มีการเลื่อนคดีบ่อย ๆ เกินความจำเป็นโดยไม่ได้นำถึงสิทธิของเด็กอย่างแท้จริง ดังนั้น ควรมีการทำความเข้าใจเรื่องเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองเด็กให้ตรงกัน เพื่อให้เด็กได้รับความคุ้มครองอย่างแท้จริง

2. ปัญหาในการตีความกฎหมาย

เพื่อความสะดวกในการทำความเข้าใจ ผู้วิจัยขอจำแนกประเด็นต่าง ๆ ออกเป็น 4 ประเด็นที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

2.1 การตีความคำว่า “เด็กอายุไม่เกิน 18 ปี” จากการศึกษาพบว่า กรณีดังกล่าวจึงอาจทำให้มีการตีความไม่ตรงกันได้ว่า ในการนับอายุไม่เกิน 18 ปี เป็นการนับอายุไม่เกิน 18 ปี ในวันใด ดังนั้น เพื่อป้องกันปัญหาในการตีความถ้อยคำของกฎหมายและเพื่อความชัดเจนต่อผู้บังคับใช้กฎหมายในทางปฏิบัติจึงสมควรปรับปรุงแก้ไขกฎหมายโดยระบุไว้ในแต่ละชั้นตอนดังกล่าวว่าเป็นการนับอายุไม่เกิน 18 ปี ในวันใดให้ชัดเจน

2.2 การตีความคำว่า “ทำร้าย” จากการศึกษาพบว่า ตามหลักที่ว่าถ้อยคำเดียวกันในกฎหมายฉบับเดียวกันจะต้องตีความไปในทางเดียวกันนั้น ในกรณีที่เด็กอายุไม่เกิน 18 ปี ได้รับบาดเจ็บเนื่องจากการกระทำโดยประมาทของบุคคลอื่น การสอบปากคำเด็กในฐานะผู้เสียหายหรือพยานหรือผู้ต้องหาจะต้องใช้มาตรการพิเศษด้วย ทำให้ต้องพิจารณาต่อไปด้วยการดำเนินการดังกล่าวจะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกฎหมายแค่ไหนเพียงใด

2.3 การตีความคำว่า “ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่ง” จากการศึกษพบว่า “ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่ง” เป็นบทยกเว้นที่พนักงานสอบสวนไม่ต้องดำเนินการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด แต่อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนมักจะนำเอาข้อยกเว้นนี้มาปรับใช้อยู่บ่อยครั้ง เพราะเห็นว่าทำให้เกิดความสะดวกในการทำงาน ซึ่งผลที่ตามมาคือ เด็กจะไม่ได้รับการคุ้มครองสมเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มุ่งป้องกันมิให้เด็กได้รับความกระทบกระเทือนทางด้านจิตใจหรืออยู่ในภาวะตึงเครียดมากเกินไป ดังนั้น ควรมีการวางแนวทางในการพิจารณาว่า “กรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่ง” ว่ามีขอบเขตจำกัดกรณีที่เป็นเร่งด่วนจริงๆ และหากไม่ถามปากคำในเวลานั้นจะมีผลกระทบกระเทือนต่อรูปคดีอย่างไร เช่น ผู้เสียหายหรือพยานกำลังจะเสียชีวิต หรือคดีกำลังจะขาดอายุความโดยมิใช่ความบกพร่องของเจ้าพนักงาน เป็นต้น

2.4 การตีความคำว่า “สถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก” จากการศึกษพบว่า คำว่า “สถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก” ยังไม่มีการกำหนดนิยามความหมายที่ชัดเจน ทำให้ในทางปฏิบัติอาจทำให้เด็กไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าที่ควร อีกทั้งกฎหมายกำหนดให้พนักงานสอบสวนต้องจัดให้มีการบันทึกภาพและเสียงการถามปากคำดังกล่าวซึ่งสามารถนำออกถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่องไว้เป็นพยาน ทำให้ “สถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก” ยังคงเป็นสถานที่ตำรวจเพียงสถานที่เดียว เนื่องจากสถานที่ดังกล่าวจะมีเครื่องบันทึกภาพและเสียงสำหรับการถามปากคำไว้ แม้ว่าในความเป็นจริงสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็กอาจเป็นสถานที่อื่นที่มีบรรยากาศเป็นมิตรกับเด็กก็ได้

2.5 การตีความคำว่า “บุคคลที่เด็กร้องขอ” จากการศึกษพบว่า คำว่า “บุคคลที่เด็กร้องขอ” ยังไม่มีการตีความอย่างชัดเจน ทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติในกรณีที่เด็ก ร้องขอให้

พนักงานสอบสวนเรียกตัวบุคคลที่เด็กร้องขอเข้ามาร่วมในการถามปากคำหรือชี้ตัวบุคคล แต่ปรากฏว่าบุคคลที่เด็กร้องขอไม่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับตัวเด็กที่ร้องขอ เช่น เด็กร้องขอให้ นักร้อง หรือดารา ที่ตนชื่นชอบมาอยู่ร่วมในการถามปากคำหรือชี้ตัวบุคคล ทำให้พนักงานสอบสวนไม่สามารถติดต่อประสานงานเพื่อให้มาร่วมการถามปากคำหรือชี้ตัวบุคคลได้ ดังนั้น “บุคคลที่เด็กร้องขอ” จึงควรเป็นบุคคลที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับตัวเด็กที่ร้องขอ โดยอาจเป็นบิดา มารดา ผู้ปกครอง ญาติ ผู้อุปการะเลี้ยงดู ครู อาจารย์ เป็นต้น เพราะบุคคลดังกล่าวจะเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดและเข้าใจถึงพฤติกรรมของเด็กที่แท้จริง สอดคล้องกับ การสอบสวนเด็กที่ตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาตาม The Juvenile Police Activity Principles ซึ่งใช้กันเป็นมาตรฐานในการสอบสวนเด็กของตำรวจญี่ปุ่นกำหนดไว้ใน Article 9 Section 3 ว่า โดยหลักแล้วการสอบสวนเด็กต้องกระทำต่อหน้าผู้ปกครองที่อยู่กับเด็กหรือบุคคลอื่นที่เหมาะสม

2.6 การตีความคำว่า “การตั้งรับเกี่ยว” จากการศึกษพบว่า ปัญหาความไม่ชัดเจนในเรื่อง “การตั้งรับเกี่ยว” ของเด็กที่มีต่อตัวนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ พนักงานอัยการ และทนายความ ถือเป็นอีกอุปสรรคหนึ่งของการถามปากคำเด็ก เนื่องจากบางครั้งเด็กที่เป็นผู้เสียหายหรือพยานหรือผู้ต้องหา ไม่กล้าพูดความจริงต่อหน้าบุคคลดังกล่าว อาจเพราะสาเหตุใดสาเหตุหนึ่งก็ตาม ทำให้กระบวนการสอบสวนคลาดเคลื่อนต่อความเป็นจริง และทำให้เด็กไม่ได้รับการคุ้มครองตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสอบสวนจึงควรสังเกตถึงความบกพร่องที่เกิดขึ้นกับเด็ก เพื่อให้เด็กสามารถตั้งรับเกี่ยวหรือคัดค้านบุคคลที่ไม่มี ความประสงค์ให้เข้าร่วมในกระบวนการสอบสวนได้ โดยสามารถนำเรื่อง การคัดค้านผู้พิพากษา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 11 มาใช้เท่าที่พอจะใช้บังคับได้ ตามประมวลกฎหมาย

วิธีพิจารณาความอาญามาตรา 15

2.7 การตีความคำว่า “พยานที่เป็นเด็ก” จากการศึกษาพบว่า ในการสืบ “พยานที่เป็นเด็ก” อายุไม่เกินสิบแปดปี หมายความว่ารวมทั้งเด็กที่เป็นผู้เสียหาย พยานและจำเลยด้วยหรือไม่ ซึ่งในกรณีนี้ ตามมาตรา 172 ตรี ไม่ได้ระบุเอาไว้ว่า ในกรณีที่เด็กเป็นจำเลยเองจะต้องมีการใช้วิธีพิเศษในการสอบปากคำเด็กในชั้นพิจารณาคดีหรือไม่

3. ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดประเภทความผิด จากการศึกษาพบว่า การถามปากคำเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ในฐานะผู้เสียหายหรือพยานตามมาตรา 133 ทวิ และการถามปากคำเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ในฐานะผู้ต้องหา ตามมาตรา 134/2 ประกอบ 133 ทวิ ที่ต้องให้พนักงานสอบสวนแยกกระทำเป็นส่วนสัดส่วนในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก และให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วยในการถามปากคำเด็กนั้น ในส่วนของคดีความผิดอื่นที่มีอัตราโทษจำคุก ตามที่กฎหมายกำหนดนั้น ถือว่าเป็นกรณีที่เกิดจากความจำเป็นตามเจตนารมณ์ในการคุ้มครองเด็ก เพราะตามมาตรา 133 ทวิ ได้กำหนดประเภทคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายอันมิใช่ความผิดที่เกิดจากการซุลมุนต่อสู ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ ความผิดฐานกรรโชก ซึ่งทรัพย์และปล้นทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการอันเป็นความผิดที่มีโทษจำคุกและมีลักษณะเฉพาะไว้ครอบคลุมแล้ว ดังนั้น การที่กำหนดให้รวมคดีความผิดอื่นที่มีอัตราโทษจำคุกด้วย ทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนเพิ่มมากขึ้นและไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง

4. ปัญหาการนำชี้สถานที่เกิดเหตุและการทำแผนการทำแผนประกอบคำรับสารภาพ

การนำชี้สถานที่เกิดเหตุและการทำแผนประกอบคำรับสารภาพ ถ้าได้กระทำในคดีอาญาทั่วไป ย่อมไม่ก่อให้เกิดการกระทบกระเทือนสิทธิของผู้ต้องหามากนัก แต่เมื่อนำหลักการนำชี้สถานที่เกิดเหตุและการทำแผนประกอบคำรับสารภาพมาใช้กับการสอบสวนเด็กหรือเยาวชนนั้น ก่อให้เกิดการกระทบกระเทือนสิทธิของเด็กและเยาวชนที่เป็นผู้ต้องหา ดังนี้

4.1 ปัญหาการนำชี้สถานที่เกิดเหตุและการทำแผนประกอบคำรับสารภาพในลักษณะเปิดเผย จากการศึกษาพบว่า ในการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพในคดีเด็กหรือเยาวชนเป็นผู้กระทำความผิดจึงไม่ควรกระทำ หรือหากมีความจำเป็น ก็ควรกระทำในลักษณะที่ไม่เปิดเผยหรือเปิดโอกาสให้บุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนได้รู้เห็นปัจจุบันได้ สอดคล้องกับคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เรื่อง การปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ (คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ 855/2548) ดังนั้น พนักงานสอบสวนไม่ควรให้ผู้ต้องหานำไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพว่าผู้ต้องหากระทำความผิดอย่างไร เนื่องจากการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพดังกล่าวมิใช่พยานหลักฐานที่จะมารับฟังประกอบคำรับสารภาพของผู้ต้องหา เพื่อให้เห็นว่าผู้ต้องหาก่อทำผิด (คำพิพากษาฎีกาที่ 7562/2537) แต่ถ้าชี้ประกอบคำรับสารภาพอื่น เช่น นำชี้ที่ซ่อนทรัพย์สินซึ่งได้มาจากการกระทำผิด หรืออาจใช้เป็นพยานหลักฐาน ให้ผู้ต้องหานำชี้ได้ และป้องกันมิให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าไปในที่นำชี้ ให้ฟังระมัดระวังการใช้ถ้อยคำ หรือกริยาท่าทางที่เห็นว่าเป็นการข่มขู่หรือการปฏิบัติที่ไม่สมควรแก่ผู้ต้องหา รวมทั้งการทำร้ายร่างกายผู้ต้องหา สำหรับข้อกำหนดในคำสั่งดังกล่าว จะเห็นได้ว่าเมื่อผู้ต้องหาขอรับสารภาพในชั้นสอบสวนห้ามมิให้จัดให้มีการทำแผนประกอบคำรับสารภาพเป็นอันขาด เพราะไม่มีความจำเป็น

เว้นแต่เป็นกรณีที่ต้องค้นคว้าหาวัตถุพยานบางอย่างซึ่งจำเป็นต่อการนำมาใช้พิสูจน์ความผิด แต่ไม่ว่ากรณีใดๆ ก็ตาม ห้ามเจ้าพนักงานนำผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ ไปชี้ที่เกิดเหตุ ประกอบคำรับสารภาพ เพราะจะเป็นการประจานเด็ก และอาจจะเป็นการกระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับเด็ก นอกจากนี้ห้ามนำผู้เสียหาย พยาน เข้าร่วมในการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพของผู้ต้องหาเป็นอันขาด แต่ปรากฏว่าในทางปฏิบัติยังคงจัดให้มีการนำชี้สถานที่เกิดเหตุและการทำแผนประกอบคำรับสารภาพในลักษณะเปิดเผยอยู่เป็นประจำ ทั้งนี้ไม่จำเป็นต้องค้นหาพยานหลักฐานส่วนอื่น

4.2 ปัญหาการนำชี้สถานที่เกิดเหตุ และการทำแผนประกอบคำรับสารภาพ โดยไม่มีสหวิชาชีพ จากการศึกษาพบว่า สำหรับการทำแผนประกอบพินัยกรรมประกอบคำรับสารภาพเป็นขั้นตอนหนึ่งในการรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวน เมื่อเป็นขั้นตอนหนึ่งของการสอบสวน จึงตกอยู่ภายใต้ข้อบังคับดังกล่าวด้วย นอกจากนี้ การนำชี้สถานที่เกิดเหตุและการทำแผนประกอบคำรับสารภาพในลักษณะเปิดเผยที่มีผลกระทบต่อสิทธิเด็กในฐานะผู้ต้องหาแล้ว การนำชี้สถานที่เกิดเหตุและการทำแผนประกอบคำรับสารภาพนั้นยังกระทำโดยไม่มีสหวิชาชีพเข้าร่วมการนำชี้สถานที่เกิดเหตุและการทำแผนประกอบคำรับสารภาพอีกด้วย เพราะศาลได้วินิจฉัยว่าการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ เป็นการดำเนินการก่อนการสอบสวนผู้ต้องหา ไม่ใช่การสอบปากคำ และไม่ใช่งานชี้ตัวผู้ต้องหา ซึ่งมีบัญญัติของกฎหมายโดยเฉพาะ จึงไม่จำเป็นต้องนำบทบัญญัติว่าด้วยการสอบสวนผู้ต้องหาอายุไม่เกิน 18 ปี มาตรา 134 ตรี(134/2) ประกอบ 133 ทวิ (133 ตรี) มาใช้บังคับ(คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2132/2548) ต่อมาศาลยังได้วินิจฉัยอีกว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ ใช้บังคับกรณีสอบปากคำจำเลยเท่านั้น ไม่ได้ใช้บังคับใน

การรวบรวมพยานหลักฐานอื่นๆ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 647/2549) ด้วยเหตุผลจากทั้งสองคำพิพากษาศาลฎีกา จะกล่าวถึง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/2 ซึ่งให้นำบทบัญญัติใน มาตรา 133 ทวิ และ 133 ตรี มาใช้บังคับโดยอนุโลมและเมื่อลองพิเคราะห์ในเนื้อหาทั้งสองมาตรา จะเห็นว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับข้อจำกัดในการถามปากคำผู้ต้องหา และการนำชี้ตัวผู้ต้องหา ซึ่งเป็นข้อจำกัดในการถามคำให้การผู้ต้องหา เช่นเดียวกับมาตรา 134, 134/1, 134/3, 134/4 และมาตรา 135 การที่ศาลฎีกาวางหลักเกี่ยวกับ มาตรา 133 ทวิ ให้ใช้บังคับได้เฉพาะการสอบปากคำจำเลยเท่านั้น ไม่ได้ใช้บังคับในการรวบรวมพยานหลักฐานส่วนอื่นอาจแปลความได้ว่า ข้อจำกัดตาม มาตรา 134, 134/1, 134/3, 134/4 และมาตรา 135 สามารถใช้บังคับได้เฉพาะการสอบปากคำผู้ต้องหาเท่านั้น ไม่ได้ใช้บังคับในการรวบรวมพยานหลักฐานส่วนอื่นด้วย แสดงว่าไม่ได้ใช้บังคับกับการทำแผนประกอบพินัยกรรมประกอบคำรับสารภาพด้วยเช่นกันซึ่งหมายความว่าในการทำแผนประกอบพินัยกรรมประกอบคำรับสารภาพไม่ต้องแจ้งสิทธิให้ผู้ต้องหาทราบ ผู้ต้องหาสิทธิที่จะไปทำแผนฯ หรือไม่ไปก็ได้ และในการทำแผนฯ นั้นผู้ต้องหาจะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ และไม่ต้องแจ้งสิทธิให้ทราบว่า ผู้ต้องหาสิทธิให้ทนายความหรือบุคคลซึ่งผู้ต้องหาไว้วางใจไปสังเกตการณ์ในการทำแผนประกอบพินัยกรรมประกอบคำรับสารภาพได้ และหากว่าการทำแผนประกอบพินัยกรรมประกอบคำรับสารภาพนั้นเกิดขึ้นจากการจงใจ ชูเชิญ หลอกลวง ทรมานใช้กำลัง บังคับ หรือกระทำโดยมิชอบประการใดๆ เพื่อจงใจให้ไปทำแผนฯ หรือจัดให้มีการทำแผนประกอบพินัยกรรมประกอบคำรับสารภาพโดยอัตโนมัติ หรือบังคับให้มีการแสดงท่าทางประกอบการกระทำผิด การกระทำทั้งหมดนั้นถือว่าผู้กระทำมีอำนาจจัดให้มีการทำแผนประกอบพินัยกรรมประกอบคำรับสารภาพ

ได้ เพราะว่าข้อห้ามที่กล่าวมาทั้งหมดใช้บังคับกับการสอบถ้อยปากคำเท่านั้นไม่ได้ บังคับกับการรวบรวมพยานหลักฐานส่วนอื่นด้วยเนื่องจากผู้ต้องหาที่เป็นเด็กหรือเยาวชนเป็นประธานแห่งคดี จึงควรได้รับการคุ้มครองสิทธิอย่างเต็มที่ และถ้าวิเคราะห์ให้ดีจะเห็นได้ว่า ลักษณะของการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพนั้น ก็คือ คำให้การของผู้ต้องหาอย่างหนึ่งนั่นเอง เพราะคำให้การ คือ การเปิดเผยข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดให้พนักงานสอบสวนทราบ คำให้การจึงไม่จำเป็นต้องเป็นภาษาพูด หากบอกเล่าข้อเท็จจริงด้วยภาษากาย โดยแสดงท่าทางเกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือโดยการนำชี้ฐานที่เกิดเหตุ การกระทำดังกล่าวนั้นล้วนแต่เป็นการเปิดเผยข้อเท็จจริงให้พนักงานสอบสวนทราบ จึงเป็นคำให้การของผู้ต้องหานั่นเอง เมื่อการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพเป็นคำให้การของผู้ต้องหาอย่างหนึ่งจึงต้องจัดให้มีสหวิชาชีพและทนายความเข้าร่วมในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพของผู้ต้องหาที่เป็นเด็กหรือเยาวชนด้วย เหตุผลที่ทำให้มี สหวิชาชีพเพื่อให้ให้เกิดการตรวจสอบการใช้อำนาจของพนักงานสอบสวนในการที่ให้เด็กนำชี้ที่เกิดเหตุและการทำแผนประกอบคำรับสารภาพ ดังนั้น การนำชี้สถานที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพพนักงานสอบสวนจึงไม่มีการนำสหวิชาชีพ มาใช้บังคับ ก่อให้เกิดการกระทบกระเทือนสิทธิของผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอย่างมาก

4.3 ปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาในการสอบสวนกับการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาที่เป็นเด็ก โดยทนายความ จากการศึกษาพบว่า เนื่องจากระยะเวลาในการควบคุมตัวเด็กที่เป็นผู้ต้องหาในระหว่างการสอบสวนของพนักงานสอบสวนนั้นค่อนข้างจำกัดทำให้ระยะเวลาในการพบและให้คำปรึกษาหารือระหว่างเด็กที่เป็นผู้ต้องหากับทนายความที่จะแนะนำให้ทราบถึงสิทธิหน้าที่ของเด็กในการสอบปากคำ การให้การต่อพนักงานสอบสวนนั้นมิได้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าว

ทนายความจะได้พูดคุยกับเด็กก่อนการสอบสวนหรือเพียงเข้าร่วมการสอบสวนเท่านั้น นอกจากนี้ตามข้อตกลงระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติกับสหภาพทนายความ เรื่องแนวปฏิบัติกรณีผู้ต้องหาใช้สิทธิให้ทนายความเข้าฟังการสอบปากคำของตน ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 41 ลงวันที่ 18 พฤศจิกายน 2542 ข้อ 6, ข้อ 8, และ ข้อ 9 ยังจำกัดสิทธิของทนายความที่อยู่ร่วมในการสอบปากคำผู้ต้องหาไม่สามารถตอบคำถามแทนผู้ต้องหาหรือกระทำการใดๆ อันเป็นการขัดขวางการสอบปากคำของเจ้าพนักงานได้ทำให้เห็นว่า การมีทนายความเข้าร่วมการสอบสวนเด็กเป็นเพียงแต่การทำให้ครบตามองค์ประกอบที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น ไม่ได้มีการดำเนินการเพื่อคุ้มครองสิทธิเด็กที่เป็นผู้ต้องหาอย่างแท้จริง

5. ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย จำแนกปัญหาในทางปฏิบัติ ออกได้เป็น 3 ประเด็น ดังนี้

5.1 การประสานงานและการทำงานร่วมกันแบบสหวิชาชีพ จากการศึกษาพบว่า ในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนมักแจ้งให้ที่มสหวิชาชีพเข้าร่วมถามปากคำเด็กกระชั้นชิด ทำให้มีผลต่อการประสานกับนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ ส่งผลให้มีการเข้าร่วมล่าช้า หรือไม่สามารเข้าร่วมได้ นอกจากนั้น ในทางปฏิบัตินิยมใช้การประสานงานทางโทรศัพท์มากกว่าการทำหนังสืออย่างเป็นทางการ หรือบางครั้งประสานมาแล้ว เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกก็ไม่แจ้งให้ทราบล่วงหน้า ทำให้นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เดินทางมารอโดยที่ไม่ได้ปฏิบัติงาน นอกจากนั้น สถานีตำรวจภูธรในแต่ละอำเภอยังไม่ประสานงานกับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดจังหวัด เรื่องการขอรับคำตอบแทนของนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ จึงไม่มีข้อมูลการเข้าร่วมสอบสวน ทำให้นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เสียสิทธิในการได้รับคำตอบแทน และยังไม่มีการจัดทำคู่มือปฏิบัติในการทำงานร่วม

กันของทีมสหวิชาชีพในชั้นสอบสวน ที่เกิดจากการตกลงร่วมกันของตัวแทนสหวิชาชีพอย่างชัดเจน

5.2 ทศนคติและทักษะของสหวิชาชีพ จากการศึกษาพบว่า พนักงานสอบสวนบางคนได้พิมพ์หรือบันทึกสำนวนการสอบสวนไว้แล้วเพียงแต่ให้นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ พนักงานอัยการ ทนายความมาร่วมลงชื่อให้ครบตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้น นอกจากนี้ในบางกรณีเมื่อนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ซักถามเด็ก พนักงานสอบสวนบางคนจะไม่ยอมบันทึกลงในสำนวนการสอบสวนหรือบางครั้งจะสั่งให้ปิดการบันทึกภาพหรือเสียง ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะพนักงานสอบสวนไม่ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองพยานหรือผู้เสียหาย หรือผู้ถูกกล่าวหาเด็กเท่าที่ควรนั่นเอง และบุคคลที่กฎหมายกำหนดให้เข้าร่วมทำการสอบสวนปากคำเด็กหรือที่เราเรียกกันว่าสหวิชาชีพ ยังไม่ตระหนักถึงการนำความรู้และขั้นตอนของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิเด็กมาใช้เพียงพอ ทำให้ไม่สามารถนำกฎหมายมาใช้คุ้มครองเด็กได้เต็มที่ เช่น ยังไม่ได้นำเรื่องเหตุควรเชื่อที่จะมีการร้องขอให้สืบพยานไว้ก่อน ในกรณีที่พยานบุคคลจะเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักร หรือไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือเป็นบุคคลที่อยู่ห่างไกลจากศาลที่พิจารณาคดี หรือจะมีการยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานนั้นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม หรือมีเหตุจำเป็นอื่นอันเป็นการยากแก่การนำพยานนั้นมาสืบในภายหน้า ตามมาตรา 237 ทวิ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาใช้ในการร้องขอให้มีการสืบพยานไว้ก่อนได้ หรือบางครั้งทีมสหวิชาชีพยังมีความเข้าใจในบทบาทของแต่ละฝ่ายในการเข้าร่วมสอบสวนปากคำเด็กไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ พนักงานสอบสวนบางคนใช้วิธีการสอบสวนแบบเดิม มีการตั้งคำถามขึ้นและจัดทำสำนวนมาก่อน นอกจากนั้นนักสังคมสงเคราะห์บางคน ไม่ได้สร้างสัมพันธภาพกับเด็กก่อนถามปากคำเด็ก ทำให้เด็กไม่คุ้นเคยจึงเกิดความหวาดกลัวและไม่

กล้าพูดความจริง

5.3 การปฏิบัติงานและสถานที่ จากการศึกษาพบว่า สถานตำรวจหลายแห่งแม้จะมีห้องสอบสวนเด็กและเยาวชน แต่บางแห่งยังไม่มี การเตรียมสถานที่ที่ใช้ในการสอบปากคำหรือการสอบสวนเด็กที่เป็นสัดส่วนและทันสมัย กล่าวคือ สถานที่ไม่มีความเป็นส่วนตัว เช่น ใช้ห้องสอบสวนเป็นห้องทำงาน ทำให้เด็กไม่รู้สิทธิปลอดภัย ไม่มั่นใจ เด็กยังมีความรู้สึกเกรงกลัวต่อสถานที่ ทำให้เด็กไม่กล้าให้ปากคำในสถานที่นั้น และอุปกรณ์สำหรับการบันทึกภาพและเสียงไม่มีความทันสมัย ทำให้ได้ภาพและเสียงที่ไม่ชัดเจน และบางครั้งภาพและเสียงที่ได้ขาดกระบวนการและขั้นตอนในการเก็บรักษาไว้เพื่อใช้ประโยชน์ในการอ้างอิงเป็นพยานหลักฐานในคดี ดังนั้น ความพร้อมในด้านสถานที่และอุปกรณ์จะส่งผลต่อการให้การของเด็กและผลของคดีเป็นอย่างมาก และการที่กฎหมายไม่ได้ระบุว่าต้องใช้สถานที่ใดในการสอบสวนอย่างชัดเจน ทำให้พนักงานอัยการไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหากต้องให้พนักงานอัยการเดินทางไปสอบปากคำเด็กในท้องที่ต่างๆ นั้นจะเกิดปัญหาในทางปฏิบัติ ทั้งนี้เนื่องจากในต่างจังหวัดระยะทางของแต่ละอำเภอจะอยู่ห่างกันประมาณ 50-100 กิโลเมตร จึงเกิดปัญหาการสอบสวนมาก โดยเฉพาะในกรณีที่จำเป็นต้องสอบสวนพร้อมกันหลายท้องที่ในวันเดียวกัน นอกจากนั้นยังต้องมีบุคคลหลายฝ่ายเข้ามาเกี่ยวข้องซึ่งกฎหมายกำหนดให้มีการจ่ายค่าตอบแทนให้ด้วย สิ่งต่างๆ เหล่านี้ต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก แต่ที่ผ่านมาพนักงานสอบสวนกลับต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายเบื้องต้นเหล่านี้ไว้เองอันเป็นภาระอย่างมาก และเด็กที่ต้องเดินทางไปให้ปากคำที่สำนักงานอัยการจังหวัดไม่ได้ให้ปากคำในทันที เด็กอาจได้รับคำปรึกษาจากบุคคลอื่นและให้ปากคำเบี่ยงเบนจากความจริงได้และเด็กอาจไม่ยอมให้ความร่วมมือไปให้ปากคำเพราะเป็นภาระที่ยุ่งยากในการเดินทางอีกด้วย อีกทั้งจำนวนนัก

สังคมสงเคราะห์และนักจิตวิทยาที่ผ่านการอบรม และขึ้นทะเบียนกับกระทรวงยุติธรรมมีจำนวนน้อย ทำให้บุคลากรดังกล่าวยังคงขาดแคลนเป็นจำนวนมาก เมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณคดีและพื้นที่ที่รับผิดชอบทั่วประเทศ

บทสรุป

แม้ปัจจุบันจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยสร้างกระบวนการถามปากคำเด็ก ให้มีพนักงานอัยการ นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ และบุคคลที่เด็กร้องขอ เข้าร่วมในการถามปากคำ แต่ปัญหาในทางปฏิบัติพบว่าการจัดให้มีพนักงานอัยการ นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ และบุคคลที่เด็กร้องขอเข้าร่วมในการสอบถามปากคำดังกล่าว ยังขาดแนวทางในการดำเนินการที่ชัดเจน และเนื่องจากเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงานจึงเกิดปัญหาในการประสานงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้มีอาชญากรรมเจตนาฆาตกรรมของกฎหมายในทางปฏิบัติได้ อีกทั้งปัญหาทางกฎหมายทำให้เด็กไม่ได้รับการคุ้มครองในระหว่างการถามปากคำเท่าที่ควร และบางกรณีได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกับการถามปากคำผู้ใหญ่ ซึ่งปัญหาดังกล่าวถือเป็น กระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ซ้ำเติมความเสียหายและสร้างความเจ็บปวดแก่จิตใจของเด็ก โดยเฉพาะการสอบปากคำ ในชั้นสอบสวน และชั้นพิจารณาคดี

ข้อเสนอแนะ

จากปัญหาและอุปสรรค มีข้อเสนอแนะที่น่าจะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุง แก้ไขกฎหมายให้เกิดประสิทธิภาพในการบังคับใช้ต่อไป ดังนี้

1. ควรปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้มีข้อยกเว้นว่า วิธีการพิเศษตามมาตรา 133 ทวิ ในเรื่องการถามปากคำ

ผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี มาตรา 134/2 ในเรื่องการสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ที่ให้นำมาตรา 133 ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลม ไม่นำมาใช้บังคับกับคดีสุโทษหรือคดีที่เจ้าพนักงานสามารถเปรียบเทียบปรับได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37 และมาตรา 38 หรือคดีอื่นในลักษณะเช่นเดียวกัน เช่น คดีตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 ในข้อหาไม่สวมหมวกนิรภัย ขับรถเร็วกว่าที่กำหนดฝ่าฝืนสัญญาณจราจร เป็นต้น เนื่องจากในคดีความผิดเล็กน้อยเช่นนี้จะเป็นคดีที่ไม่น่าจะมีผลกระทบต่อสภาพจิตใจและความรู้สึกของเด็กโดยตรง เพื่อเป็นการลดขั้นตอนและระยะเวลาในการปฏิบัติทั้งเป็นการลดงบประมาณค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นด้วย

2. ควรปรับปรุงแก้ไขกฎหมายนี้ให้มีการลดขั้นตอนการปฏิบัติตามวิธีการพิเศษให้น้อยลง เช่น ควรแบ่งประเภทคดีว่า คดีประเภทใดควรใช้บุคลากรเข้าร่วมถามปากคำครบถ้วนตามมาตรา 133 ทวิ ในเรื่องการถามปากคำผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี มาตรา 134/2 ในเรื่องการสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ที่ให้นำมาตรา 133 ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลม และคดีประเภทใดควรมีบุคลากรเพียงบุคคลใดบุคคลหนึ่งอยู่ร่วมด้วยก็เพียงพอแล้ว

3. ควรปรับปรุงแก้ไขวิธีการสืบพยานเด็กตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 ตรี โดยควรมีการกำหนดให้มีบุคคลที่เด็กร้องขออยู่ร่วมกับเด็กขณะมีการสืบพยานเด็กในชั้นศาลด้วย อันเป็นการคุ้มครองเด็กในทำนองเดียวกับกรณีถามปากคำเด็กในชั้นสอบสวน

4. ควรกำหนดวิธีการนำสืบและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานเป็นการบันทึกภาพและเสียงไว้ในกฎหมายนี้ ซึ่งขณะนี้ทางปฏิบัติในการนำเสนอพยานหลักฐานเป็นการบันทึกภาพและเสียงยังไม่มียกเว้นกรณีที่น่านอน จึงสมควรที่จะกำหนดวิธีการนำสืบและ

หลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องไว้ในกฎหมายนี้

5. ควรปรับปรุงแก้ไขความไม่ชัดเจนของคำว่า“เด็กอายุไม่เกิน 18 ปี” ในขั้นตอนการชี้ตัวผู้ต้องหาตามมาตรา 133 ตรี การสอบสวนผู้ต้องหาตามมาตรา 134/2 การไต่สวนชั้นสูตรพลิกศพตามมาตรา 155 วรรคสอง การไต่สวนมูลฟ้องตามมาตรา 171 การสืบพยานเด็กตามมาตรา 172 ตรี การสืบพยานนอกศาลตามมาตรา 172 จัตวา และการสืบพยานไว้ก่อนมีการฟ้องต่อศาลตามมาตรา 237 ทวิ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าเป็นการนับอายุไม่เกิน 18 ปี ในวันใด เพื่อป้องกันปัญหาในการตีความถ้อยคำของกฎหมายและเพื่อความชัดเจนต่อผู้บังคับใช้กฎหมายในทางปฏิบัติ

6. ควรเปลี่ยนถ้อยคำจากการคุ้มครองเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี เป็นการคุ้มครองเด็กอายุไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ ในทุกขั้นตอนของกฎหมายนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 ซึ่งนิยามคำว่า “เด็ก” หมายถึง มนุษย์ทุกคนที่อายุต่ำกว่า 18 ปี และพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 นิยามคำว่าเด็ก หมายถึง บุคคลอายุเกิน 7 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกิน 14 ปีบริบูรณ์ “เยาวชน” หมายถึง บุคคลอายุเกิน 14 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ ซึ่งหากไม่มีการแก้ไขอาจเกิดปัญหาและความสับสนในทางปฏิบัติ

7. ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยระบุให้ “ห้ามมิให้นำเด็กหรือเยาวชนที่เป็นผู้ต้องหานำขึ้นสถานที่เกิดเหตุและทำแผนประกอบคำรับสารภาพ ในที่สาธารณะชนและในกรณีที่มีการนำขึ้นสถานที่เกิดเหตุและทำแผนประกอบคำรับสารภาพของเด็กหรือเยาวชนที่เป็นผู้ต้องหา ต้องมีพนักงานอัยการ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ และบิดามารดา ผู้ปกครองของเด็ก หรือบุคคลที่เด็กร้องขอ เข้าร่วมด้วย”

8. ควรแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/2 จาก ให้นำบทบัญญัติใน มาตรา 133 ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่การสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี โดยเพิ่มข้อความเป็นวรรคสองว่า ให้นำบทบัญญัติในมาตรา 133 ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่การสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี การสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ให้พนักงานสอบสวนแยกกระทำเป็นสัดส่วนในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก และให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการรวมอยู่ด้วยในการสอบสวนนั้น และบุคคลที่เด็กร้องขอเป็นบิดามารดา หรือผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กไว้วางใจ

9. ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติม ระยะเวลาการควบคุมตัวเด็กที่เป็นผู้ต้องหาตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 โดยเพิ่มระยะเวลาจาก 24 ชั่วโมง เป็น 48 ชั่วโมง เป็นต้น

10. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยกำหนดให้ทนายความที่จะเข้าร่วมการสอบสวนมีระยะเวลาที่จะพบและพูดคุยกับเด็กหรือเยาวชนที่เป็นผู้ต้องหา ก่อนการสอบปากคำอย่างน้อย 3 ชั่วโมง เพื่อให้ทนายความมีโอกาสแนะนำการให้ปากคำแก่เด็ก

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ให้ความอนุเคราะห์ทุนสนับสนุนการวิจัย และขอขอบคุณศาลจังหวัดมหาสารคาม สำนักงานอัยการจังหวัดมหาสารคาม สำนักงานอัยการจังหวัดร้อยเอ็ด สถานีตำรวจภูธรเมืองมหาสารคาม ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลประกอบการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

ณรงค์ ใจหาญ .(2543).*การคุ้มครองเด็กในการให้ปากคำในคดีอาญา* . ดุสิตพาท เล่ม 1 ปีที่ 47 ม.ค.-เม.ย. 2543 .

วิศิษฐ์ ผลตก .(2549).*การปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพเพื่อช่วยเหลือเด็กถูกทารุณกรรม : กรณีศึกษาที่มสท วิชาชีพ จังหวัดอุบลราชธานี*. กรุงเทพมหานคร.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550.*ราชกิจจานุเบกษา*.เล่ม 124 ตอนที่ 47 ก.

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.*ราชกิจจานุเบกษา*.เล่ม 73 ตอนที่ 95 (ฉบับพิเศษ).

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553.*ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 127 ตอนที่ 72 ก.

คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ 855/2548.

Falck. (1979).*Interdisciplinary Education and Implications for Social Work Practices*. Journal of Education for Social Work 13 : 30-32.